

בס"ד, יום שני א' אייר תשע"ב

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת נדה לא – לו (162)

א. (1) היכן דר הולד במשך כל ימי העיבור, ומנלן? ומה הנפקא מינה בהא מילתא לענין "תשמיש"? והאם הוא נפקא מינה אף לדינא, ומדוע? ומה הם "חבלי לידה", ובשל איזה מין החבלים יותר גדולים ומדוע? (2) מה הם "הנפלאות" שביצירת העובר? (3) האם בלעם היה רואה בשתי עיניו, מנין (גמ' ותוס'), ומדוע? (4) מה גורם לעובר להיות זכר או נקבה, ומנין? והאם יכול אדם לגרום לו להיות זכר, ומנין?

ב. (1) אימתי אשה יכולה להתעבר, ומנין? (2) מה הוא לשון "זכר", ומה הוא לשון "נקבה", (פרט)? (3) מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה, נקבה לשבועיים וזכר לשבוע, וברית מילה לשמונה? (4) אלו דברים אמרינן באיש ואשה שנגרמים מכח מקום יצירתן?

ג. (1) מאיזה גיל נקבה טמאה בטומאת נדה ובטומאת זיבה, ומנין? והאם אפשר ללמוד להו מהרדי, ומדוע? (2) איזה חומרא קאמרה מתניתין דיש בבנות כותים טפי מבנות ישראל, ומדוע? והאם כולי עלמא מודו לה, ומדוע? (גמ' ותוס')? והאם יש מקום לחומרא זו בכל מקום, ומדוע? (3) האם סוגיין דבנות כותים אתיא כסוגיא דשבת גבי גזירת י"ח דבר, ומדוע (תוס')? (4) האם היכא דנאסרה אכילה ושתייה נאסרה אף סיכה, ומדוע (גמ' ותוס')?

ד. 1) מאימתי נקבה נטמאת על ידי ביאה, ומדוע? 2) האם האיש מטמא בדם או בשכבת זרע אדומה, ומניין? ומדוע ילפינן לה דווקא מהתם? ומה דין האשה בלובן, ומניין? 3) מאימתי זכר מטמא בזיבה, ומניין? והאם אפשר ללמוד לזכר ולנקבה מחד קרא, ומדוע? ומאימתי שכבת זרע של זכר מטמאת, ומניין? 4) מה הוא "עליונו של זב" (תוס' לעיל), ומה דין טומאתו, ומהיבא ילפינן ליה (גמ' רש"י ותוס')?

ה. 1) מה דין "תחתונו" של בועל נדה, ומנלן (באר היטב)? 2) כיצד ביארה הגמ' את דברי מתניתין "הכותים מטמאים משכב התחתון כעליון", ומה ההכרח לבאר הכי? ומאי טעמא מטמאים האי טומאה (באר היטב)? והאם אפשר לטמאותן אף משום הדין הנאמר ברישא דמתניתין, ומדוע (תוס' לעיל)? 3) האם יש לרדן בספירת נקיים של זבה משום מקצת היום ככולו, ומדוע? (גמ' ותוס')

ו. 1) היכי משכחת לה זבה שתפלוט שכבת זרע (רש"י ותוס')? ומה היה הנידון בסוגיין האם פליטה זו סותרת את מנין הנקיים, וכיצד הסיקו בדינו, ומדוע? 2) בגדו של כותי שנגע בתרומה, מה דינה של התרומה, ומדוע? וכיצד הדין היכא דדרס על בגדי חבר והם נגעו בתרומה, ומדוע? (פרט) 3) האם בנות הצדוקין נמי דינן כבנות הכותים, ומדוע? 4) מה היא הטומאה שגזרו חכמים על "עם הארץ", ומדוע (תוס')? והאם בכל גווני גזרו עליהן?

ז. 1) מה דין רוק ומי רגלים של גוים מדאורייתא ומדרבנן, ומדוע? 2) מה דין דם הלח והיבש של גויה, ומדוע? ואי נימא דיש חילוק מרוק ומי רגלים, מה טעם החילוק? 3) מה דין זוב וקרי של גוי, ומדוע? ואי נימא דיש בהן משום טומאה, האם אף שורפין עליה תרומה, ומדוע (תוס')?

ח. 1) גויה הפולטת שכבת זרע מישראל תוך ג' או אחר ג' מן הביאה, מה דינה של שכבת זרע זו, ומדוע (גמ' ותוס')? 2) מה דין רוק ומי רגליים של מצורע ושל מצורעת, ומהיכן ילפינן להו? והאם אפשר למילף לזכר ולנקבה מהרדי, ומדוע? 3) מה דין דם טוהר של מצורעת לח או יבש, ומדוע? 4) האם ראייה ראשונה או שניה של זב (שאינו מצורע) מטמאת במגע ובמשא, ומדוע? וכיצד הדין בראייה של זב קטן, ומדוע?

ט. 1) האם "זוב" של מצורע מטמא במגע ובמשא, ומדוע? 2) לענין מה אמר רב הונא "ראייה ראשונה של זב מטמאה באונס", ומנין (גמ' ותוס')? ומנין לרב הונא האי דינא? 3) מה סברה הגמ' להוכיח מדאמר רבי אליעזר "אף בשלישי בודקין אותו מפני הקרבן" (גמ' ותוס')? וכיצד ביארו למסקנת סוגין לפלוגתא רבבי אליעזר ורבנן?

י. 1) כיצד בא זוב וכיצד בא קרי, וכיצד מראיתן של הזוב ושל הקרי? 2) יולדת שעברו עליה ימי טומאה אבל לא טבלה ועתה ראתה דם, מה דינו של דם זה, ומדוע? והאם בגוונא דשפעה דם מימי טומאה לימי טהרה, הדין שונה, ומדוע? 3) היולדת בזוב שלא ספרה נקיים וראתה דם לאחר ימי טומאה, מה דינו של דם זה, ומדוע? וכיצד דינו היבא דספרה נקיים אבל לא טבלה, ומדוע? והאם יש נפקא מינה בין פסקה לאחר הימי הטומאה לבין שופעת מימי טומאה לימי טהרה, ומדוע? 4) יולדת ששפעה דם מוזמן לידתה עד לאחר ימי טהרתה, מה דין ימי הטומאה וטהרה שלה, ומדוע? וכיצד קיימא לן להלכתא ומדוע (גמ' ותוס' לקמן)?

יא. 1) היולדת בזוב, האם צריכה שבעה נקיים ממש כדי להטהר מזובה? באר במה תליא הנידון! 2) הרואה ראייה ראשונה לאחר שעברו הימי טוהר, האם דינה לחשוש למפרע כשאר אשה הרואה דם (פרט), ומדוע? וכיצד דינה בראייה השניה, ומדוע? והאם יש אופן דהדין יהיה שונה, ומדוע (תוס')? 3) גיורת שראתה דם לאחר גירותה, האם צריכה לחשוש למפרע כשאר אשה, ומדוע (תוס')? 4) מה דינה של זבה שספרה שבעה נקיים וראתה דם לאחר שגמרה לספור (תוס')?

יב. 1) אשה הרואה דם מחמת אונס בתוך י"א יום של זיבה, האם טמאה זיבה, ומדוע? 2) וכיצד הדין אם ראתה מחמת קושי לידה, ומדוע? ומה חשיב "קושי מחמת לידה", ומדוע? והאם דין זה דרואה מחמת קושי הוא אף לענין היתר לבעלה, ומדוע (גמ' ותוס')? 3) אשה הרואה דם מחמת אונס או מחמת קושי לידה בתוך ימי נדותה, האם טמאה נדה, ומדוע? 4) מדוע טען רב אסי לשילא בר אבינא דראוי לו לפחד ממנו, ומה חשיב לו שילא בר אבינא, ומה היה בסופם?

יג. 1) האם דם הבא מחמת קושי סותר מנין הנקיים דזיבה, ומדוע? והאם אפשר להוכיח מדין הסתירה באונס זיבה, ובדם טוהר, ומדוע? (גמ' ותוס') 2) האם ימי טומאה דלידה סותרים שבעה נקיים דזיבה, ומדוע? ואי נימא דאינה סותרת, האם בגוונא דלא ראתה בהן, יכולה אף למנותן למנין הנקיים, ומדוע (פרט; גמ' ותוס')? והאם יש לתלותו בנידון אי ילפינן אפשר משאי אפשר, ומדוע? וכיצד קיימא לן לדינא בענין ספירת נקיים בימי טומאת לידתה, ומדוע (תוס')?

יד. 1) זב או זבה שנתנגעו תוך ימי ספירתן, האם מפסיק להם את מנין הנקיים, ומדוע? והאם אפשר למילף להו מהרדי, ומדוע? 2) הרואה דם מחמת קושי ושפתה סמוך ללידה בין מדם ובין מצער, האם חשיבה יולדת בזוב או לאו, ומדוע? והאם יש להוכיח להאי מילתא מדקתני במתניתין "קשתה שלשה ימים ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת בזוב", ומדוע? 3) מה הוקשה לגמ' על לישנא דרבי מאיר בדין "קישוי", ומדוע הוקשה הכי (תוס')? וכיצד הסיקו בביאור דבריו?

בהצלחה!

תשובות למבחן נדה לא לו

- א. (1) בשלשה ראשונים דר במדור התחתון, והיינו דכתיב "רקמתי בתחתיות ארץ". ושלשה אמצעיים דר באמצעי, ושלשה אחרונים דר בעליון, וכיון דהגיע זמנו מתהפך ויוצא, והיינו חבלי הלידה. וכיון דזכר יוצא דרך שימוש שהוא כלפי הקרקע, אין החבלי לידה גדולים. אבל נקבה שיוצאת כדרך שימושה שהוא כלפי מעלה, הרי צריכה להתהפך משום דכל זמן העיבור פני העובר כלפי ברכיו, ולהכי חבליה גדולים יותר. ואמרינן דכיון דבראשונים דר למטה, הרי התשמיש קשה לו, וכן באמצעיים אכתי קשה לו, ואיכא מאן דאמר דהמשמש ביום תשעים נמצא כאילו שופך דמים. אמנם דעת אב"י דכיון דאינו יודע אימתי הוא יום התשעים, שומר פתאים ה'.
- (2) בשר ודם נותן דבר בתוך חמת שפיה למעלה והיא צרורה ואכתי ספק משתמר, והקב"ה צר צורה במעי האשה דפיה למטה והוא פתוח והעובר משתמר בו. ועוד, דבשר ודם נותן כמה מינים בערוגה וכל אחד יוצא לעצמו, וכן הצבע נותן הרבה סממנים ליורה, ויוצא ממנו צבע אחד. ואילו הקב"ה נותן זרע האב וזרע האם ויוצא מהן דבר אחד, וכל צבע נחלק לעצמו ואינו מתערב להיות אחד. וכן בדרך בני אדם כל ששוקל יותר הרי יורד למטה, ואילו העובר כל שמגדיל הרי עולה למעלה.
- (3) כתיב בבלעם "שתום העין", וביארו התוס' דשתום הוא מלשון פתוח, ומדכתיב בלשון יחיד, משמע דרק עינו האחת פתוחה. ונענש על הא דאמר דהקב"ה מונה עפר יעקב וסופר רובע ישראל, וליגלגל שהוא קדוש ומשרתיו קדושים ומתסכל בדבר זה. וכתבו התוס' דמאי דכתיב ביה "גלוי עיניים" היינו קודם הא.
- (4) אשה מזרעת תחילה יולדת זכר, והיינו דכתיב "אשה כי תזרע וילדה זכר". וכן חזינן בקרא דתלה הכתוב את בני לאה בלאה ולא ביעקב. ואם האיש מזרע תחילה הרי יולדת נקבה, והיינו דתלה הכתוב את דינה ביעקב דכתיב "ואת דינה בתו". ואמרינן דיכול אדם להשהות זרעו בבטן כדי שהיא תזרע תחילה והיה לו זכרים. וכן יבעל וישנה ויבעל כדי שמחמת תאוות תשמיש תקדם להזרע. והיינו דכתיב בבני אולם "מרבים בנים ובני בנים".
- ב. (1) לדעת רבי יצחק אמר רבי אמי, אין מתעברת אלא סמוך לווסתה, כדכתיב "הן בעוון חוללת" והיינו סמוך לווסתה דמצווה לפרוש ממנה. ולדעת רבי יוחנן, סמוך לטבילה, כדכתיב "ובחטא יחמתני אמי", והאי חטא ללישנא דדכויי הוא.
- (2) זכר הוא מלשון "זה כר" וזכר הוא מלשון שלום. וכן זכר בא וככרו בידו. אבל נקבה הוא מלשון נקיה באה, דאין מקבלת מוונותיה עד שתשאל, וכן הוא מלשון "נקבה שכרך עלי ואתנה".
- (3) נדה לשבעה כדי שתהיה חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה. נקבה לשבועיים, משום דהכל עצבים בה ואינה מתחרטת ממה שנשבעה בשעת הלידה לא להזקק לבעלה עד שבועיים. ומאידך בזכר כיון דהכל שמחים בו, כבר לאחר שבוע שוב מתאוה לבעלה כדי להתעבר בזכר נוסף, ולהכי טמאה רק שבוע. והא דאמרה תורה מילה לשמונה, כדי שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים מחמת איסור תשמיש, ולהכי רק לאחר שעברו ימי טומאתה ואביו ואמו שמחים, עושים ברית מילה.
- (4) האיש נח להתפייס יותר, משום דבא מן האדמה שכולם דורסים עליה. ומאידך אשה אינה נוחה להתפייס משום דבאה מן העצם הקשה. וכן אמרינן דהאיש אין קולו ערב משום שנוצר מן האדמה דאינה משמעת קול כשמכין בה. אבל האשה שנוצרה מן העצם שמשמיעה קול כשמכין עליה, קולה ערב. וכן איש תשמישו כלפי מטה מממקום שנוצר ממנו, והאשה כלפי בעלה שנוצרה ממנו.
- ג. (1) נקבה טמאה בטומאת נדה בת יום אחד, ובריש סוגיין ילפינן לה מדכתיב "ואשה" הכתוב גבי טומאת נדה. וכן בת עשרה ימים מטמאת בזיבה, וילפינן לה מ"ואשה" דכתיב גבי זיבה. אי נמי, מדכתיב "ולנקבה". אבל קודם עשרה ימים לא משכחת לה זיבה, דהרי רק לאחר שבעה ימי נדה באים ימי זיבה, ואינה זבה לענין ספירת נקיים בלא ראייה של שלש ימים. ומבואר בגמ' דליכא למילף זיבה מנדה, משום דנדה חמורה דצריכה להמתין שבעה ימים אפילו על ראייה אחת. אמנם נדה שפיר ילפינן מזיבה, והאי קרא דואשה למילתא אחריתי אתי.
- (2) בבנות כותים גזרו עליהם טומאת נדה מעריסתן ואפילו דרובא אינם רואות. והיינו משום דלא דרשו לטמאות דם קטנה, ומשום הכי גזרו עליהם, אבל ישראל דכן דרשו לה, הרי ברגע שרואה דם מפרישים אותה מתרומות. ומבואר בסוגיין דמתניתין רבי מאיר היא דחייש למעוטא, ומשמע דאילו לרבנן דלא חיישי למעוטא לא גזרו עליהן. אמנם הסיקו התוס' דמשום גזירת שמונה עשר דבר גזרו עליהם כדי שלא יטמעו בהן, ומשום האי טעמא, אף למאן דאמר גירי אריות הן, גזרו עליהן. ועוד אמרינן בגמ' דאפילו בחוץ לארץ דאין איסור בנגיעת נדה בתרומה, מכל מקום גזרו עליהן משום סיכה דהיא כשתיה.
- (3) כתבו התוס' דאף אי נימא כמתניתין דטעמא דגזרו עליהן משום דלא דרשו לדרשא דאף קטנה מטמאת, מכל מקום אי לאו גזירת י"ח דבר, הוי סמכינן רובא דלא ראו לחזקה דודאי מיד בלידתה לא ראתה, והוה הנך דראו מיעוטא דמיעוטא, ולא הוי מטמאין לה.
- (4) מבואר בסוגיין דגבי תרומה אסרו אף סיכה, והיינו דכתיב "ולא יחללו וגו' אשר ירימו", וכן כתיב "ותבוא כמים בקרבו כשמן בעצמותיו". כתבו התוס' דהוא אסמכתא בעלמא. ועוד כתבו, דדווקא גבי שמן גזרו רבנן ואסמכוהו אקרא. אבל סיכת שאר איסורי אכילה, לא גזרו, מלבד הנך דאסרו אף בהנאה.
- ד. (1) נקבה נטמאת בביאה מגיל שלש שנים, וילפינן לה מהלכה למשה מסיני.
- (2) אין האיש מטמא בדם, וילפינן לה מדכתיב "ואשה" גבי נדה דהרי לגופה לא מיבעי ליה דהא ילפינן לה מזובה, ואתי למעט דם בזכר. וכן אינו מטמא בשכבת זרע אדומה, וילפינן לה מדכתיב "ואשה" גבי טומאת ביאה, דלגופה לא איצטריך דהרי מהלכתא ילפינן לה. וביאר רש"י דכל מילי ילפינן מענינא. ואין האשה מטמאת בלובן, וילפינן לה מדכתיב גבי ביאת זכר דמטמאת "איש", והרי לגופיה לא איצטריך, דילפינן לה מהלכתא דבן ט' מטמא בביאתו.
- (3) זכר בן יום אחד מטמא בזיבה, וילפינן לה מדכתיב "איש איש". אי נמי, מדכתיב "לזכר". ולקמן (לד): ילפינן לה מדכתיב "זאת תורת הוב". ואין ללמוד לזכר ולנקבה מהדדי, משום דזכר מטמא בראיות ולא דווקא בימים, ואילו נקבה מטמאת רק בימים. ומאידך נקבה מטמאה אפילו באונס, ואילו זכר אינו מטמא באונס. ושכבת זרע של קטן אינה מטמאת, אלא בשל בן ט' שנים, וילפינן לה מהלכה למשה מסיני.
- (4) התוס' הביאו פירוש רשב"ם, דהזב הכריע אוכלין בכף מאונייים. והתוס' ביארו, דאיירי בבגד שמקצתו על הזב ומקצתו נסרך בארץ. ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין, אבל אינו מטמא אדם ובגדים. וילפינן לה מדכתיב "וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב". ולפירוש רש"י האי דכתיב "אשר יהיה תחתיו", על כרחך דקאי על עליונו של זב, והיינו שהזב יהיה תחתיו, וכתיב ביה "יטמא", שמשמע דיש לו רק טומאה קלה, דהרי בסיפא דקרא גבי "הנושא" כתיב אף כיבוס בגדים. והתוס' הביאו פירוש דילפינן לה מסיפא דקרא דכתיב "הנושא" וכתיב "הנושא" חסר לרבות עליונו של זב. וביארו, דאף דהאי קרא הטעין כיבוס בגדים לנושא, מכל מקום המסורת דכתיב "הנושא" ארישא דקרא קאי. ועוד ביארו, דילפינן לה מריבויא ד"תחתיו". אבל עיקר קרא איירי במרכב.

ה. (1) תחתונה של בועל נדה מטמא רק אוכלין ומשקין כעליונו של זב. וילפינן לה מדכתיב "וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא", דניתקין הכתוב ממאי דכתיב ביה "ותהי נדתה עליו" לטמאותו בטומאה קלה. ומלישנא ד"יטמא" משמע טומאה קלה לטמאות רק אוכלין ומשקין ולא אדם ובגדים. והא ליכא למימר דדרשינן לקרא בכלל ופרט דרק משכב ומושב ידידה טמאים, ולא כלי חרס בהיסט, משום דאיכא הפסק בקרא והוי כלל ופרט המרוחקין. אי נמי, כתיב "וכל" לרבות. והא ליכא למימר דמקשינן לה לנדה דליכא חילוק בין אדם ובגדים למגעו ומשכבו, וכי היכי דבנדה הוא לחומרא, בדידיה נקיש לקולא. משום דכתיב "עליו" להטעינו משמע.

(2) הגמ' ביארה דהכותים מטמאים משכב התחתון שלהם באותה טומאה שיש לעליון של זב, דהא ליכא למימר דאיירי בעדשה מצעות זה על גב זה דמטמא לכולם, דהא פשיטא הוא דהרי כולם הוי מדרס. והיינו טעמא דיטמאו להן, משום דנשותיהן של כותים מחמירים על עצמם אף בדם ירוק, וכתבו התוס' דהיינו ירוק הטהור, ודיינו ליה כראיה גמורה ואף דראתה לבסוף אדום משלימים אותה על ראיית הירוק. אי נמי, בנות הכותים סופרות יום שפוסקת בו למנין השבעה והרי לדינא אינו עולה. וכתבו התוס' דאי מדקתני בנות כותים נדות מעריסטן, ליכא לאוסרן, דהיינו דווקא בקטנותם, אבל בגדלותם כיון דידועים דאיכא טומאה, הרי מפרישין אותן מתרומה.

(3) בסוגיין מקשינן אמאי לא נימא ביה מקצת היום ככולו. ואף דילפינן מקרא דשכבת זרע סתר בזיבה, היינו בראה סמוך לשקיעת החמה, אבל אי עבר כבר מקצת מן היום בנקיות שפיר מהני. אמנם כתבו התוס' דלמסקנא מוכח דלא סברינן האי סברה, ולא אמרינן מקצת היום ככולו גבי ספירת נקיים דזיבה.

ו. (1) רש"י כתב דאיירי במשמשת בזוב. והתוס' כתבו דמשכחת לה כגון דמיד לאחר הבעילה ראתה זיבה ועד שש עונות שלמות שייך שתפלוט את השכבת זרע ויש לדון בה משום טומאה. אי נמי, איירי לאחר תקנת רבי זירא דאף על כל ראייה יושבת ז' נקיים. ודנו בסוגיין האם פולטת שכבת זרע טמאה משום דנוגעת בה, וטומאת נגיעה אינה סותרת נקיים. או משום רואה טימאו אותה, ואף תסתור את הנקיים. ולא הסיקו בדינו. ולקמן הסיקו דהוי כרואה.

(2) סתם כותי הרי לא גרע מעם הארץ דקיימא לן דשורפין תרומה על מגע בגדי עם הארץ. והיכא דדרס על בגדי החבר, אם לא טבל, דינו כשאר עם הארץ דמטמא במדרסו. אבל אם טבל, ליכא עליו טומאת עם הארץ, אמנם איכא ביה אכתי ספק טומאת נדה, דהרי יש לחוש באשתו שאכתי טמאה נדה היא, ואפילו שטבל, הרי שמא לא עברו ימי טומאתו ולא עלתה לו טבילה, וכיון דהוי רק ספק אין לשרוף עליה את התרומה. וצריך לומר דהיה ערום, דהא בגדי עם הארץ מדרס לפרושין.

(3) לדעת תנא קמא מסקינן דבסתמא דינן כבנות כותים עד שיפרשו ללכת בדרכי ישראל. ולרבי יוסי, אדרבה סתמא משמרות נדה כישראל, עד שיודע לך שפרשה ללכת בדרכי אבותיה.

(4) כתבו התוס' דגורו רק על צינורא דידיה, ולא על משכבו ומושבו והיסטו, משום דקשה להוזהר מהן. אמנם דנו לו כנושא את המדרס משום החשש שמא ישבה אשתו נדה על בגדיו. ובשם הר"ר משה מפונטינו כתבו, דאף צינורא דידיה אינה טמאה אלא מחמת נושא את המדרס, והצינורא נגעה בשפתיו. ומבואר בסוגיין דברגל לא גזרו טומאה על עם הארץ.

ז. (1) רוק ומי רגליים של גוי טהור מן התורה, דהא כתיב "דבר אל בני ישראל וגו'". ומכל מקום רבנן גזרו עליהן להיות כזבין לכל דבריהן כדי שלא יהיה תינוק ישראל רגיל אצלם משום משכב זכור.

(2) לדעת בית שמאי אין דם גויה טמא כלל, משום דאף דהחמירו ברוק ומי רגליים, לא רצו להחמיר אף בדם כדי שיהיה היכר לא לשרוף עליהם תרומה וקדשים. אמנם בית הלל סברו דגזרו אף על דמן, אמנם דווקא בדם הלח ולא ביבש, ובהא איכא היכרא לא לשרוף עליה קדשים. ובית שמאי סברו דאי נימא דדמה מטמא רק לח, יבואו לומר דאף ישראלית הכי דינא. ומבואר בגמ' דהא דגזרו אליבא דבית שמאי דווקא על רוק ומי רגליים ולא על דם, משום דהם שכיחי טפי.

(3) זוב של גוי מטמא כשל ישראל. אבל שכבת זרעו כולי עלמא מודו דלא מטמאה כדי לעשות היכר שלא לשרוף עליה קדשים. והא דגזרו דווקא בזוב ולא בקרי, משום דזוב דלא תליא במעשה גזרו ביה, אבל קרי דתלי במעשה דאינו בא אלא על ידי חימום, לא גזרו בו. וכתבו התוס' דמכל מקום אין שורפין על זוב גוי, משום דלית ליה דררא דטומאה דאורייתא. ולא דמי לרוק עם הארץ דאיכא ביה דררא דטומאה דאורייתא אם הוא זב או בועל נדה.

ח. (1) מבואר בברייתא דשכבת זרע מישראל אפילו נפלט ממעי גויה, הרי הוא מטמא. ולגירסא דידן מבואר דהני מילי תוך ג' ימים דאינו מסריח. אבל לאחר ג' ימים איבעיא לרב פפא, משום דאיכא למימר דדווקא במעי ישראלית דדאיגה במצוות וחביל גופה, השכבת זרע מסרחת לאחר ג' ימים, אבל במעי גויה דלמא נשמר יותר, או דלמא כיון דאכלי שקצים ורמשים נמי חביל גופיהו. והתוס' הביאו פירוש, דרב פפא הסתפק דשמא כיון דאכלי שקצים ורמשים, אפילו תוך ג' ימים שייך שיסריח ולא יטמא.

(2) רוק ומי רגלים של מצורע ומצורעת נמי במטמא במגע ובמשא. ולדעת בית הלל, ילפינן בנקבה מדכתיב "לנקבה" יתירא גבי זוב, לומר דאף מצורעת מעינותיה דהיינו רוק ומי רגליים מטמאין. וזכר ילפינן מנקבה, דמה נקבה שאינה טעונה פרימה וקריעה ואינה אסורה בתשמיש המטה נאסרו מעינותיה, הזכר שטעון פרימה ואסור בתשמיש המטה, לא כל שכן שיאסרו מעינותיו. ולדעת בית שמאי נחלקו תירוצי הגמ' האם איכא למיפרך דסוף סוף נקבה חמירא דבזוב מטמאה אף באונס, או דלמא דלא פרכינן ממילי דזוב אמילי דמצורע, ואף הם מודו דילפינן למעינות מנקבה.

(3) לדעת בית שמאי דם טהור של מצורעת טהור בין לח ובין יבש, דהא לאו מעינות הוא, דהרי רק דבר המתעגל ויוצא כרוק חשיב מעינות. ודעת בית הלל דמטמא לח כדין שאר מעינות. וילוף לה מדכתיב "לזכר" יתירא לרבות מעינות, ולגופיה לא איצטריך דהא ילפינן מנקבה, ועל כרחך דאתי לנקבה לרבות אף דם.

(4) כתב רש"י דראיה ראשונה של זב אינה מטמאה אלא במגע, דהא איתקיש לקרי וקרי אינו מטמא אלא במגע. אבל ראייה שניה של זב מטמאה אף במשא, דהא כתיב בראיה שניה "זובו טמא הוא". ולענין ראייה של זב קטן, בשניה וודאי דמטמאת אף במשא, דהא איתקיש קטן לגדול. ומסקינן דכיון דהוקש, אף בראיה ראשונה דינו כגדול.

ט. (1) מסקינן דכיון דהילפותא למעינות הזב נלמדה מהקרא דאיירי בראיה שניה של זב, כי היכי דבזוב מטמאה במגע ומשא, הוא הדין במצורע מטמאה במגע ובמשא ואפילו ראייתו הראשונה. [אמנם יש לתלותו במקור הילפותא למעינות הזכר. ועיין ברש"י].

(2) איירי לענין טומאת מגע לטומאת ערב, וכן לענין להצטרף לראיה שניה לטומאה גמורה. אמנם לא מהני לענין להצטרף עם שלש ראיות לחיוב קרבן. וביארו התוס' דליכא למימר דרב הונא אמר רק גבי טומאת ערב ולא לענין לצרפה לראיה שניה, דהא מלשונו

"ראיה ראשונה של זב" משמע דהיו הכא ב' ראיות. ורב הונא יליף לה מדהוקש לשכבת זרע, דמה שכבת זרע מטמא באונס, אף זיבה מטמאת באונס. אבל ראיה שניה אינה מצטרפת באונס, דהא עלה כתיב "מבשרו" דילפינן ולא מחמת אונסו. (3) סברה הגמ' להוכיח דלרבנן בודקין אף לענין טומאה דאינו מטמא באונס. וביארו התוס' דמוכח לה מהא דרבנן לא הצריכו בדיקה בשלישי, על כרחך דסברו דלא בעי בדיקה לקרבן, ועל כרחך דבדיקה דקאמרו היינו לענין טומאה. ודחינן, דכולי עלמא מודו דרק לענין קרבן נאמרה הבדיקה, אלא דרבנן סברו דלא דרשינן "אתים" ומאי דכתיב בקרא "ולנקבה" קאי על ראיה שלישית דמטמאת אפילו באונס כנקבה. ורבי אליעזר דרש "אתים", והאי "ולנקבה" אראיה רביעית כבר קיימא, דאתי לסתור את הנקיים, ועלה קאמר דאף מאונס סותרת וכדין ראיית נקבה.

י. (1) זוב בא מאבר מת, וקרי בא מאבר חי. וזוב נראה כמי בצק של שעורין, ומראה דיהה, ודומה ללובן ביצה המוזרת. אבל שכבת זרע קשורה ודומה ללובן ביצה שאינה מוזרת.

(2) לדעת בית הלל כל עוד שלא טבלה הרי אכתי בטומאתה קיימה ומטמא לח ויבש, משום דימי טוהר תלויים בימים ובטבילה. ואי נימא דימי טוהר ממעין אחר אתו, צריך לומר דאיירי דווקא בשופעת מתוך ימי הטומאה לימי הטהרה, דעתה חזינן דאכתי לא נסתם הטמא. ובכחאי גוונא כתבו התוס', דאפילו טבלה לא מהני. ולדעת בית שמאי אף בלא טבילה דמיה טהורין, אמנם מטמא לח גזירה אטו קודם שמלאו ימי טומאתה. ואי נימא דאיירי בשופעת, על כרחך דסברו דמעין אחד הוא אלא דהתורה טיהרה אותו לאחר ימי הטומאה ואפילו אכתי לא טבלה.

(3) אם לא ספרה נקיים, אי נימא דמעין אחד הוא, כולי עלמא מודו דמטמא לח ויבש כשאר דם. ואי נימא דתרי מעיינות הן, דווקא בשופעת כולי עלמא מודו דמטמא לח ויבש. ואם ספרה כבר נקיים, תליא בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל, דלביית הלל מטמא לח ויבש, ואיירי או בשופעת או למאן דאמר מעין אחד הוא. ולבית שמאי מטמא לח ולא יבש.

(4) לדעת רב מעין אחד הוא אלא דהתורה טימאה אותו וטיהרה אותו ושוב טימאה אותו. ולהכי אפילו בשופעת, טמאה עד שבועיים בנקבה, וטהורה ששים ושש, ולאחריהם חזרה להטמא. ולדעת לוי, שני מעיינות הן, ולהכי כול שאר פסקה מלראות הרי אכתי לא נתסם הטמא, וליכא עלה ימי טהרה. ולהלכה אית דפסקו הלכתא כוותיה דרב בין לקולא ובין לחומרא. ואית דפסקו כוותיה דרב לחומרא וכוותיה דלוי לחומרא. וכתבו התוס' דלא מיקרי תרי חומרי דסתרי אהודי, משום דכיון דלא ידעינן כמאן פסקינן, עבדינן כתרומיהו לחומרא.

יא. (1) אי נימא דמעין אחד הוא, הרי וודאי צריכה ממש נקיים. אבל אי נימא דבימי טהרה דידה מעין אחר הוא, הרי ליכא נפקותא בהא דרואה בהן דם, דהרי הוי כרואה דם מחוטמה דאינו סותר. וכל דפסקה לאחר הימי טומאה דחזינן דנתסם מעיינה, שפיר עולין ימי טהרתה לשבעת הנקיים.

(2) אי נימא דשני מעיינות הן, שפיר איכא למימר דחשיבה מסולקת דמים ואם תראה לאחר ימי טוהר, הרי דיה שעתה ולא חיישינן לה למעת לעת, דהרי עד עתה היה מעיינה סתום. אבל אי נימא דמעין אחד הוא, יש לחשוש למעת לעת. אמנם כל שאין שהות לחשוש למעת לעת, אפילו דאיכא למיחש מפקידה לפקידה, מכל מקום כל דלית מעת לעת, לית נמי מפקידה לפקידה. וכתבו התוס' דאי לאו דנידונת כמסולקת דמים אף מחמת דמניקה, והיינו אי לא עברו שלש עונות אליבא דרבי יוסי, או גמלתו לבנה או מת אליבא דרבי מאיר, הרי בראיה שניה תחזור לטמא מעת לעת.

(3) הביאו התוס' דגירות שראתה תוך מעת לעת דעת רבי יוסי דינה כשאר הנשים. וכתבו התוס' דסוגיין דכל שאין בה מעת לעת אף אין בה מפקידה לפקידה, דלא כרבי יוסי. אי נמי, כיון דאילו היתה מתגיירת קודם היה הוא גם טמא, שפיר חשיבה כמשכחת לה מעת לעת וגזרו אף מפקידה לפקידה. ועוד, דהרי אף בגויה איכא טומאה מדרבנן. ולא דמי לדמי טוהר דכלל לא משכחת בהו טומאה.

(4) כתבו התוס' דרק סתירה בימי הספירה סותרת. אמנם הסיקו דלדידן דעל כל ראייה סופרים ז', לא משכחת לה האי דינא.

יב. (1) מבואר במתניתין דאי משום אונס שפיר טמאה זיבה, והיינו דכתיב "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים".

(2) אמנם דם הבא מחמת קושי לידה, ילפינן מדכתיב "דמה" דווקא דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד, נולמסקנת הגמ' לאו מהא ילפינן. והא דממעטינן דווקא לידה ולא אונס, משום דלידה יש אחריה ימי טוהר. אי נמי, לידה אין לך אונס גדול מזה, ולא שייך לומר דאונס טהורה ולידה טמאה. וקושי היינו דווקא היכא דלא היה שופי קודם הלידה, אבל אם שפתה קודם הלידה לא חשיבה קושי מחמת לידה. והאי שופי איכא מאן דאמר דבעינן מעת לעת, ואיכא מאן דאמר דווקא לילה ויום. ואיכא מאן דאמר דכל שהיה קישוי אפילו כל שהוא מן היום השלישי, אפילו דהיה שופי מעת לעת עד הלידה, אפילו הכי אמרינן דמחמת לידה הוא ואינה טמאה. ועוד איכא פלוגתא כמה ימים נמשך הקישוי, האם ארבעים וחמישים, או חודש או ב' שבועות. ולענין היתר לבעלה דעת רב דאסורה ליומו אבל ללילה מותרת. וכתבו התוס' דאולינן בתר רוב נשים דאינן שפות. ושמואל סבר דאף צריכה לשמור יום כנגד יום, מחשש שמא תשפה. ולדעת רבי יצחק לא חיישינן כלל. אמנם רב בסוף ימיו חזר בו וסבר דמותרת אף לבעלה.

(3) בתוך ימי נדותה אין קושי מטהר, ומסקינן דילפינן לה מדכתיב "וטמאה שבועיים כנדתה" ומשמע דכנדתה ולא כזובה.

(4) רב אסי טען שיש לשילא בר אבינא לפחד ממנו ולשמע לו את דברי רב שצויה עליו לחזור בו, משום דהוא איסי בן יהודה דהוא איסי בן גור אריה, וכן הוא איסי בן גמליאל דהוא איסי בן מהללאל דהוא אסיתא דנחשא דלא שלט בה רקבא. ושילא בר אבינא ענה לו דהוא בוכנא דפרזלא דמשבר אסיתא דנחשא. ולבסוף חלש רב אסי ומת, ושילא אמר לאשתו שתכין לו תכריכין כדי שיקדום אצל רב לפני דרב אסי ילשין עליו, והכי הוי דנח נפשיה אף של שילא, וחזו דפרחא אסא מזה לזה והבינו שנתפייסו.

יג. (1) מסקינן דהוא פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן, דלרבי אליעזר אף קושי אפילו שאינו גורם טומאת זיבה, מכל מקום סותר. אבל לרבנן, רק ראיה הגורמת לטומאת זיבה יכולה לסתור. ואין להוכיח מדין הסתירה באונס זיבה, משום דשפיר משכחת לה דאונס בזיבה נמי גורם טומאה, דהרי בראיה שלישית אין בודקין אותו אליבא דרבנן. וכתבו התוס', דמדם טוהר אליבא דרב דאמר מעין אחד הוא וסותר בזיבה אינו ראיה דאף דבר שאינו גורם זיבה סותר, משום דאי לאו דילדה הרי דם זה היה גורם לה טומאה, ולא דמי לקושי דלעולם לא יבא ליד זיבה.

(2) דעת רבי מרינוס דאין טומאת לידה סותרת הנקיים. ונחלקו אביי ורבא האם אף עולין למנין השבעה נקיים, או דאינן עולין ותצטרך למנות אחריהן שבעה נקיים. דרבא סבר דעולין למנין, דהא תני בבבביתא "מזובה ולא מזובה ונגעה ולא מזובה ולידתה", והיינו דסופרת מיד אפילו דהיא בתוך ימי לידתה. ואביי סבר דאין עולין למנין, ויליף לה מהא דהוקשו ימי לידה לימי נדה, דמה ימי נדה אינה יכולה להיות בהן זבה, אף ימי לידה אין יכולה להיות בהן זבה, ומה ימי לידה אין עולין לשבעה נקיים, אף ימי זיבה אין עולין לשבעה נקיים. ונחלקו בגמ' האם קאי רק כמאן דאמר דנים אפשר משאי אפשר, או דאתי ככולי עלמא, דכיון דהוא היקש הרי אין

משיבים על ההיקש. ומבואר בגמ', דלרבי אליעזר דאמר דדבר שאינו גורם נמי סותר, הרי וודאי דאף ימי טומאה דלידה סותרין. וכתבו התוס' דלמאן דאמר אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, וודאי דלידה סותרת מחמת הדם שראתה בלידה. ולענין הלכה כתבו התוס', דר"ת פסק כאביי דימי לידה אינן עולים לספירת נקיים, והיינו "ל" דיע"ל קג"ם. ורב סעדיה פסק דשפיר עולין לה לימים הנקיים. נ"ל" דיע"ל קג"ם היינו לחי העומד מאיליו].

יד. 1) אין הנגע מפסיק להם ימי ספירתן, ובזב ילפינן מדכתיב "מזובו" ודרשינן ולא מנגעו. ומבואר בסוגיין דאליבא דרבא ילפינן מינה אף לזבה. אמנם אביי סבר דבעינן קרא "מזובה" ולא מנגעה, משום דאין ללמוד נקבה מזכר דמה לזכר שלא מטמא באונס. ומאידך זכר לא יליף מנקבה, דמה לנקבה שמטמאה בימים ולא בראיות.

2) לדעת רב חסדא שופי בין מצער בין מדם כל שכן דראיה הוא דאינו דם מחמת לידה והוי יולדת בזוב. ולדעת רב חנינא שפיר איכא למימר דמדאולו תרוויהו הרי מחמת הלידה הן, והוי כחיילים המקדימים את המלך ורק לאחר זמן בא המלך. וסברו להוכיח מדקתני במתניתין "קשתה שלש ימים וכו'". דאי שלש ימים בקושי וחד בשופי כפשוטו הרי לא בעיא שלש ימים הרי תרי בקושי וחד בשופי נמי הוי יולדת בזוב, אלא על כרחך איירי בשלש ימים בקושי ושפתה מעת לעת גם מדם וגם מצער, ואפילו הכי קתני דהוי יולדת בזוב. ודחו דאינו ראייה, דכוונת מתניתין דאפילו קשתה ביום השלישי, כל ששפתה מעת לעת הוי יולדת בזוב, ולאפוקי מחנניה דסבר דכל קושי כל שהוא בשלישי חשיב מחמת לידה ולא הוי יולדת בזוב.

3) רבי מאיר אמר דימי קישוי הם ארבעים וחמישים, והקשו דהשתא חמישים חשיב קישוי ארבעים מיבעי. ותירצו, דארבעים לבריאה וחמישים לחולה. וביארו התוס', דהכא ידעה הגמ' דבדווקא נקט חמישים וכמבואר לקמן (לח). דיש מקשה מאה וחמישים יום. והכא לא אמרינן דארבעים וחמישים כדאמרי אינשי ואפילו טובא נמי.